

Rapport Juistheid UPO

Onderzoek naar de juistheid van de informatieverstrekking op het UPO 2008 (oktober 2010)

Autoriteit Financiële Markten

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons streven is het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de welvaart en de economische reputatie van Nederland.

Inhoudsopgave

1.	Leeswijzer	4
2.	Samenvatting.....	5
2.1	Aanleiding en doel van het onderzoek	5
2.2	Werkwijze	5
2.3	Conclusies	6
3.	Het onderzoek	9
3.1	Aanleiding onderzoek	9
3.2	Doel onderzoek	10
3.3	Gecontroleerde gegevens en periode.....	10
3.4	Vervolgacties op onderzoeksresultaten	11
3.5	Samenwerking AFM - DNB	12
4.	Bevindingen en aanbevelingen	13
4.1	Inleiding	13
4.2	Bevindingen	14
4.3	Conclusies	16
4.4	Aanbevelingen	18
Bijlage 1	.....	20
	Achtergrond UPO-model	20
	Kenmerken en ontwikkeling UPO-model	20
Bijlage 2	.....	22
	Wettelijke vereisten UPO.....	22
	Aandachtspunten AFM bij toetsing UPO	22
	Wettelijk kader	23
Bijlage 3	.....	25
	Uitvoering Onderzoek.....	25
Bijlage 4	.....	27
	UPO-model 2008 met toelichting (uitkeringsovereenkomst)	27

1. Leeswijzer

Voor u ligt het rapport Juistheid Uniform Pensioen Overzicht (UPO). Het bestaat uit vier hoofdstukken en vier bijlagen. In deze leeswijzer worden de hoofdstukken kort beschreven.

2. Samenvatting

In dit hoofdstuk wordt het doel van het project beschreven en een samenvatting gegeven van de conclusies.

3. Het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de aanleiding en het doel van het onderzoek. Daarnaast gaan wij in op de gevolgde onderzoeksmethode en de vervolgacties van het UPO project. Tot slot leest u meer over de samenwerking met DNB.

4. Bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft alle bevindingen, de conclusies en aanbevelingen.

Bijlage 1: achtergrond UPO model

Deze bijlage beschrijft globaal de kenmerken en het doel van het UPO en hoe het UPO is ontwikkeld.

Bijlage 2: Wettelijke vereisten UPO, aandachtspunten AFM bij toetsing op juistheid & Wettelijk kader

Deze bijlage beschrijft wat de AFM onder juistheid van het UPO verstaat en staat de AFM stil bij het wettelijk kader op grond waarvan het onderzoek is ingesteld.

Bijlage 3: Uitvoering onderzoek

In deze bijlage wordt de werkwijze en aanpak van het onderzoek nader uitgelegd.

Bijlage 4

UPO-model 1 (uitkeringsovereenkomst) met toelichting (2008).

Omkaderde teksten

In de omkaderde teksten zijn voorbeelden opgenomen van situaties die de AFM heeft waargenomen of aangetroffen. De teksten zijn bedoeld om het rapport te verduidelijken met voorbeelden uit de praktijk.

2. Samenvatting

2.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

De AFM heeft in 2008 Uniforme Pensioenoverzichten (UPO's) onderzocht afkomstig van verzekeraars. De focus lag toen op rechtstreeks verzekerde regelingen. De AFM ontving klachten van consumenten en signalen van externe (deskundige) partijen over de informatie op het UPO of het uitblijven van het UPO. De signalen en de bevindingen en conclusies uit dat onderzoek zijn reden voor de AFM om in 2009 een nieuw marktbreed onderzoek uit te voeren. Hierbij is gekeken naar de juistheid van de gegevens op het UPO en de naleving van het UPO-model te starten bij pensioenfondsen¹.

Het onderzoek heeft als doel vast te stellen in welke mate pensioenfondsen zich houden aan het model dat de sector zelf heeft ontwikkeld en de mate waarin de informatie die door middel van het UPO aan deelnemers wordt verstrekt ook juist is (zie paragraaf 2.2).

Dit rapport richt zich primair op bestuurders van pensioenfondsen maar ook op de sociale partners die betrokken zijn bij het onderhandelen bij het tot stand brengen van een pensioenregeling. Ook de pensioenuitvoeringsorganisaties en de pensioenkoepels kunnen hun voordeel doen met de conclusies en aanbevelingen uit dit rapport.

2.2 Werkwijze

De AFM heeft in het vooronderzoek met De Nederlandsche Bank (DNB) contact gehad over pensioendata. DNB bleek vooral op collectief niveau over informatie te beschikken en niet op het niveau van de individuele deelnemer, of op "UPO-niveau". De AFM heeft daarom voor dit onderzoek de pensioenfondsen rechtstreeks benaderd. Het onderzoek heeft de geselecteerde pensioenfondsen veel werk bezorgd. De AFM vroeg niet alleen pensioenoverzichten 2007 en UPO's 2008 met de bijbehorende achterliggende berekeningen uit, maar verzocht de pensioenfondsen ook lijsten in te vullen met antwoorden op een groot aantal vragen. Deze grote hoeveelheid informatie was echter relevant voor het onderzoek en is door het merendeel van de pensioenfondsen binnen de gestelde termijn aangeleverd. De AFM is de pensioenfondsen die hebben meegewerkt aan dit onderzoek dan ook zeer erkentelijk.

De deelnemer moet er van uit kunnen gaan dat de gegevens op het UPO juist zijn. Dit betekent dat de op het UPO vermelde bedragen een juiste weergave zijn van wat de deelnemer reglementair toekomt. De AFM accepteert dat pensioenfondsen (te bereiken) pensioenaanspraken afrondt. Bij het onderzoek hebben wij kanttekeningen geplaatst als die afronding van de (te bereiken) pensioenaanspraken groter is dan 0,5% en de afronding meer dan € 2 is.

De AFM heeft 31 pensioenfondsen voor het onderzoek geselecteerd. Deze geselecteerde pensioenfondsen bedienen samen een groot aantal actieve deelnemers. Daartoe selecteerde de AFM bewust enkele zeer grote pensioenfondsen voor het onderzoek naast een groep van middelgrote en kleinere pensioenfondsen. Bij alle geselecteerde pensioenfondsen vroeg de AFM bovendien dossiers op van de grootste regeling van het fonds. Uiteindelijk bestrijkt het onderzoek door de selectie 3,66 miljoen actieve deelnemers². Dat is 63% van het totaal aantal actieve deelnemers op het selectietijdstip.

---

¹ In dit rapport gebruikt de AFM de term pensioenfonds én pensioenuitvoerder. Met pensioenuitvoerder wordt in de context van dit rapport pensioenfonds bedoeld.

² Deze gegevens van DNB dateren van december 2007

2.3 Conclusies

De AFM concludeert dat UPO's relatief veel onjuistheden bevatten. De getallen "ogen" hoog. Het gaat hier echter in veel van de gevallen om kleine afwijkingen van de norm: bijvoorbeeld het niet op het UPO weergeven van gegevens en pensioenaanspraken op één peildatum, conform het door de koepels ontwikkelde UPO-model. Op één waarneming bij een pensioenfonds na zijn bij geen van de onderzochte pensioenfondsen bij het vermelde (te bereiken) ouderdomspensioen grote verschillen geconstateerd.

De belangrijkste conclusies uit het onderzoek zijn:

Ten aanzien van pensioenregelingen in het algemeen:

- Overgangsregelingen en voorwaardelijke regelingen zijn een bron van fouten.
- Pensioenregelingen blijken vaak (te) complex. De AFM ondervond tijdens het onderzoek dat de complexiteit van de regelingen onjuistheden in de hand werkt. Dit kan leiden tot onduidelijkheid bij de deelnemers.
- Arbeidsongeschikte deelnemers blijken een vergeten groep te zijn bij pensioenfondsen. Een kwart van de onderzochte fondsen heeft de groep arbeidsongeschikten helemaal geen UPO 2008 dan wel te laat verstuurd (vanaf 2009). Vanwege de complexe administratie van de rechten van deze groep en de aparte status die deze groep binnen een pensioenregeling vaak heeft, is extra inspanning en aandacht nodig om deze groep adequaat te informeren.

Ten aanzien van de vermelding van de (juiste) gegevens op het UPO:

- Bij 9 van de 31 onderzochte pensioenfondsen (29%) zijn cijfermatige onjuistheden op het UPO geconstateerd. Zie tabel 1a.
- Bij 4 van de 31 onderzochte pensioenfondsen (13%) zijn onjuistheden op het UPO geconstateerd die te herleiden zijn tot een onduidelijke- of verouderde tekst van het pensioenreglement.
- Bij 64% van de onderzochte bedrijfstakpensioenfondsen constateert de AFM dat de weergave van de pensioenaanspraken niet correct is. Zie tabel 1b. Bij ondernemingspensioenfondsen is dat bijna een kwart (24%). Zie tabel 1c.

Ten aanzien van het model:

- Het UPO-model met toelichting wordt door géén van de 31 onderzochte fondsen voor 100% gevolgd. Bij 13 van de 31 onderzochte fondsen (42%) is sprake van veelvuldige (op meer dan 15 van 90 punten waarop de AFM het UPO heeft beoordeeld) afwijkingen van het model.
- Bedrijfstakpensioenfondsen wijken vaker af van het model (bij bijna driekwart van de onderzochte bedrijfstakpensioenfondsen) dan ondernemingspensioenfondsen (bij bijna één kwart van de ondernemingspensioenfondsen).
- De keuzemogelijkheid om het UPO op gegevens per 31 december van het voorafgaande jaar of per 1 januari van het lopende jaar te baseren, leidt in de praktijk tot fouten;
- 26% van de onderzochte fondsen maken een voorbehoud in de vorm van een disclaimer ten aanzien van de rechten van de deelnemer. Deze beperking is niet toegestaan. Een deelnemer moet er op kunnen vertrouwen dat zijn UPO een juiste weergave bevat van zijn pensioenrechten en pensioenaangroei.

Tabel 1a. Juistheid UPO's

	Totaal onderzochte fondsen (31) ¹			Uitsplitsing onjuistheid		
	Juist op UPO ²	Onjuist op UPO ²	Onjuist %	Rekenkundig onjuist	Rekenkundig onjuist %	Mismatch met reglement
Alle pensioenaanspraken ⁴	18	13	42%	9	29%	4
m.b.t. opgebouwd OP ³	22	9	29%	6	19%	3
m.b.t. te bereiken OP ³	24	7	23%	5	16%	2
m.b.t. pensioenaangroei	22	9	29%	6	19%	3

Tabel 1b. Juistheid UPO's

	Onderzochte Bedrijfstakpensioenfondsen (11)			Uitsplitsing onjuistheid		
	Juist op UPO ²	Onjuist op UPO ²	Onjuist %	Rekenkundig onjuist	Rekenkundig onjuist %	Mismatch met reglement
Alle pensioenaanspraken ⁴	4	7	64%	5	45%	2
m.b.t. opgebouwd OP ³	6	5	45%	4	36%	1
m.b.t. te bereiken OP ³	6	5	45%	4	36%	1
m.b.t. pensioenaangroei	7	4	36%	2	18%	2

Tabel 1c. Juistheid UPO's

	Onderzochte Ondernemingspensioenfondsen (17)			Uitsplitsing onjuistheid		
	Juist op UPO ²	Onjuist op UPO ²	Onjuist %	Rekenkundig onjuist	Rekenkundig onjuist %	Mismatch met reglement
Alle pensioenaanspraken ⁴	13	4	24%	4	24%	0
m.b.t. opgebouwd OP ³	15	2	12%	2	12%	0
m.b.t. te bereiken OP ³	16	1	6%	1	6%	0
m.b.t. pensioenaangroei	13	4	24%	4	24%	0

1) Deelwaarneming van 31, bestaande uit 11 bedrijfstakpensioenfondsen, 17 ondernemingspensioenfondsen en 3 beroepspensioenfondsen

2) Gebaseerd op twee deelwaarnemingen per pensioenfonds

3) OP = ouderdomspensioen

4) In dit geval zijn er één of meer onjuistheden aangetroffen in het opgebouwd OP, het te bereiken OP en/of de pensioenaangroei.

**Tabel 1d. Aantal pensioenfondsen met rekenkundig onjuiste UPO's
verbijzonderd naar foutmarge³**

	Interval van 0% tot 2%	Interval van 2% tot 5%	Interval 5% en groter	Gemiddelde afwijking
Afwijking opgebouwd OP	4	1	1	3%
Afwijking te bereiken OP	2	1	2	5%
Afwijking pensioenaangroei	3	0	3	11% ⁴

Naar aanleiding van de conclusies van het onderzoek adviseert de AFM de pensioenfondsen, pensioenuitvoerders én sociale partners om maatregelen te nemen. Deze aanbevelingen treft u aan in paragraaf 4.4. Belangrijkste aanbeveling: houdt pensioenregelingen en UPO-model zo eenvoudig mogelijk. Dat biedt meer inzicht aan de deelnemer. De AFM verwacht tevens dat eenvoudigere regelingen leiden tot een kostenbesparing voor het pensioenfonds.

Hoezo complexe pensioenberekening? Een voorbeeld

Een pensioenfonds stuurt onderstaande berekening toe ter onderbouwing van de juistheid van het UPO 2008:

Totaal te bereiken ouderdomspensioen:

Groep 1 OP + ploegen OP [nieuw reglement] + (groep 2 OP * uitstelfactor) + (ploegensalaris[oud reglement] * uitstelfactor) + groep 3 OP [= aanwas 2007]

Totaal opgebouwd ouderdomspensioen:

Groep 1 opgebouwde aanspraken [oud reglement] + (ploegen OP [oud reglement] * uitstelfactor) + groep 2 opgebouwde aanspraken OP + ploegen OP [nieuw reglement]

Uit dit voorbeeld blijkt dat uitzonderingsregels en aanpassingen in het pensioenreglement, de berekeningen zeer complex kunnen maken. Een deelnemer kan hierdoor zijn UPO onmogelijk op juistheid controleren.

³ Er zijn meerdere UPO's onderzocht per pensioenfonds

⁴ Dit hoge percentage is mede het gevolg van 2 grote geconstateerde afwijkingen, namelijk van 18,1% en 39,4%.

3. Het onderzoek

Dit hoofdstuk beschrijft de aanleiding en het doel van het onderzoek. Daarnaast komt de scope van het onderzoek naar de juistheid van het UPO en de samenwerking met DNB aan de orde. Voor de concrete werkwijze en de aantallen, verwijzen wij naar bijlage 3 van dit rapport.

3.1 Aanleiding onderzoek

Sinds 2008 houdt de AFM toezicht op de verstrekking van pensioeninformatie door pensioenuitvoerders via het UPO. Pensioenfondsen waren in 2008 voor het eerst verplicht om het UPO 2008 over het verslagjaar 2007 aan actieve deelnemers te verzenden. Informatieverstrekking via dit *Uniform Pensioenoverzicht* was nieuw en gebaseerd op een wettelijk vereiste: jaarlijks verplichte informatieverstrekking in een door de pensioenkoepels en Verbond van Verzekeraars opgesteld UPO. Voor het eerst ontvingen actieve deelnemers pensioenoverzichten die vergelijkbaar én dus optelbaar zijn. Maar daarvoor moeten pensioenuitvoerders wel het door hen zelf ontwikkelde UPO-model volgen. Uit het self-assessment 2008 en uit eigen waarnemingen van de AFM bleek dat dit niet altijd het geval was.

Wellicht nog van groter belang dan een correct gebruik van het UPO-model is de vermelding van de juiste informatie op het UPO. De AFM ontving klachten van consumenten en signalen van externe (deskundige) partijen over de informatie op het UPO of het uitblijven van het UPO. Reden genoeg voor een marktbreed onderzoek naar de juistheid van de gegevens op het UPO 2008 en de naleving van het UPO-model.

Afwijkingen van UPO met beste bedoelingen, foutgevoelig!

Pensioenfondsen hebben vaak goede bedoelingen als zij afwijken van het UPO-model. Een veel gebruikt argument om af te wijken van het UPO -model is “deelnemergerichte communicatie”. Hoewel de bedoelingen vaak goed zijn laat de uitwerking soms te wensen over. Bij het onderzoek UPO 2008 stuit de AFM bijvoorbeeld op een pensioenfonds dat op de UPO's vermeldt dat de pensioenaanspraken zijn gebaseerd op het salaris en het deeltijdpercentage van het moment van vervaardiging van het UPO. Dat is namelijk voor de deelnemer actuele informatie. De eveneens op het UPO vermelde peildatum is echter 1 januari van dat jaar. Een ander pensioenfonds wordt geconfronteerd met trage aanlevering van salarisgegevens en lost dat op door de oude salarisgegevens te indexeren. Daarmee benadert men namelijk redelijk de salarissen en de pensioenaanspraken voor het nieuwe jaar. Beide voorbeelden zijn echter strijdig met één van de doelstellingen van het UPO: Uniforme Pensioenoverzichten dienen per 31/12 of 1/1 optelbaar te zijn.

Pensioenfondsen worden weliswaar gecontroleerd door de externe accountant en de certificerende actuaris maar de focus van de accountant en de actuaris ligt op het bedrijfseconomische- en actuariële vlak. Zowel de accountant als de actuaris voeren deze controleopdrachten uit op verzoek van hun opdrachtgever (het bestuur van het pensioenfonds). Accountants en actuarissen besteden, voor zover door de AFM kon worden geconstateerd, geen of weinig aandacht aan de kwaliteit van de UPO's.

3.2 Doel onderzoek

Met het onderzoek onder 31 pensioenfondsen wil de AFM vaststellen in welke mate pensioenfondsen zich houden aan het UPO-model dat de sector zelf heeft ontwikkeld én wil de AFM inzicht krijgen in hoeverre de via het UPO verstrekte informatie ook juist is.

De deelnemer in een pensioenfonds legt, al dan niet gesponsord door zijn werkgever, geld in voor een pensioenvoorziening. Dezelfde deelnemer verwacht bij het bereiken van zijn/haar pensioengerechtigde leeftijd een redelijk pensioen te hebben opgebouwd. Zes van de tien deelnemers verwacht zelfs een pensioen van 70% van het laatstverdiende salaris⁵. Deelnemers hebben via het UPO (en vanaf 1 januari 2011 ook via het pensioenregister) de mogelijkheid om kennis te nemen van hun pensioensituatie. Daardoor weet een deelnemer of het noodzakelijk of gewenst is om maatregelen te nemen om een eventueel pensioentekort op te vangen. Aanvullende maatregelen kunnen echter alleen worden genomen als diezelfde deelnemer via het UPO *juiste* informatie ontvangt. De AFM verwacht met dit marktbrede onderzoek in de eerste plaats helderheid te scheppen over de mate van betrouwbaarheid van de gegevens op het UPO.

Voor de AFM staat het belang van de deelnemer voorop. In dat opzicht is het noodzakelijk dat de AFM als gedragstoezichthouder op deelnemerniveau onderzoek uitvoert, zeker omdat dergelijke onderzoeken nu nauwelijks worden uitgevoerd. Het AFM-onderzoek schept meer helderheid over de mate van betrouwbaarheid van de UPO-gegevens. De AFM verwacht dat door de uitkomsten van dit onderzoek de (juiste) informatieverstrekking aan de deelnemer hoger op de agenda van de bestuurders van de pensioenfondsen komt en een gedragsverandering bij deze bestuurders teweegbrengt.

Eigen onderzoek, goed initiatief!

Gelukkig zijn er pensioenfondsen die niet wachten op een onderzoek van de AFM om misstanden te onderkennen. Tijdens het UPO 2008 onderzoek is gebleken dat tenminste één geselecteerd pensioenfonds al een intern onderzoek had opgestart met als doel de administratie te controleren en waar nodig te verbeteren. De deelnemers zijn geïnformeerd over de resultaten van dit interne onderzoek. AFM juicht dit soort acties toe. Pensioenfondsen dienen zelf de verantwoordelijkheid te nemen om hun administratie op orde te hebben of te maken.

3.3 Gecontroleerde gegevens en periode

De focus van de controle lag op de juistheid van de kerngegevens van het UPO 2008. Onder kerngegevens verstaat de AFM: de basisgegevens (met name salaris/diensttijdgegevens), het opgebouwde- en op te bouwen ouderdompensioen én de pensioenaangroei (factor A) over 2007. Met een dergelijke focus raakt de AFM ook de hiervan afgeleide gegevens zoals het partner- en wezenpensioen. De AFM beperkte de juistheidcontrole tot één jaar (2007), waarbij het uitgangspunt is dat de beginstand van het verslagjaar 2007 juist⁶ is.

⁵ Zie het AFM- rapport *Geef Nederlanders pensioeninzicht*.

⁶ Voor een definitie van het begrip “juistheid” verwijzen wij naar Bijlage 2 van dit rapport

De AFM controleerde ook of pensioenuitvoerders het UPO-model 2008 en de daarbij behorende Toelichting UPO juist volgden. Daarbij maakte de AFM gebruik van de daarvoor opgestelde handleiding. Zowel het UPO-model met de bijbehorende Toelichting UPO als de handleiding voor uitvoerders zijn door een werkgroep van de pensioenkoepels en het Verbond van verzekeraars zelf ontwikkeld.

De AFM controleerde niet specifiek of bijvoorbeeld het pensioenreglement tegenstrijdigheden bevatte. Omdat de gegevens op het UPO mede zijn gebaseerd op het reglement, heeft de AFM ook het reglement op onderdelen bestudeerd. Voor zover dit bevindingen opleverde zijn deze teruggekoppeld aan de pensioenuitvoerder en gemeld aan DNB.

Verklaring actuaris, dat kan beter

Tijdens het onderzoek is in vier gevallen voorgekomen dat we genoodzaakt werden een verklaring van de actuaris op te vragen. Hierin verzochten we de actuaris te verklaren dat de kerngegevens zoals vermeld op het UPO in overeenstemming zijn met het pensioenreglement en de bestuursbesluiten. Echter, soms werd er verklaard dat de kerngegevens aansluiten met de administratie. Deze verklaring is niet toereikend in het kader van het onderzoek. De administratie kan immers ook onjuiste gegevens bevatten.

3.4 Vervolgacties op onderzoeksresultaten

Alle aan het onderzoek deelnemende pensioenfondsen hebben een afsluitende brief met conclusies van het UPO-onderzoek ontvangen. Omdat de bevindingen in ernst sterk varieerden, hanteert de AFM drie niveaus van terugkoppeling, te weten:

1. Bij 18 pensioenfondsen trof de AFM weinig bevindingen aan. Hier en daar dienden pensioenfondsen aanpassingen door te voeren;
2. Bij 7 pensioenfondsen trof de AFM relatief veel bevindingen aan. De pensioenfondsen dienden vervolgens zo snel mogelijk actie te ondernemen;
3. Bij 6 pensioenfondsen trof de AFM relatief veel en zware bevindingen aan. De bevindingen vereisten onmiddellijke actie door de betreffende fondsen.

Alle geselecteerde pensioenfondsen uit het onderzoek dienden in meer of mindere mate actie te ondernemen. Bij een deel van die pensioenuitvoerders zal de AFM in de loop van 2010 of begin 2011 een vervolgonderzoek uitvoeren. De groep pensioenfondsen met de zwaarste bevindingen komt in aanmerking voor een (formele) maatregel. Deze maatregel kan variëren van het voeren van een normoverdragend gesprek, het geven van een aanwijzing, het opleggen van een last onder dwangsom tot en met het opleggen van een boete.

Volgens de Pensioenwet⁷ heeft de AFM de *mogelijkheid* (dus niet de verplichting) om een opgelegde boete, aanwijzing of last onder dwangsom te publiceren. Op het moment van verschijnen van dit rapport beslist de AFM bij enkele pensioenfondsen nog over de te nemen maatregelen.

---

⁷ Het UPO-onderzoek richt zich op ondernemings-,bedrijfstaking én beroepspensioenfondsen. Deze laatste groep valt niet onder de Pensioenwet maar onder de Wet verplichte beroepspensioenfondsenregeling. In dit rapport worden beide wetten aangeduid met 'de Pensioenwet'.

Het opvolgen van de pensioenwet is niet vrijblijvend...!

Uit het UPO 2008 onderzoek blijkt dat pensioenfondsen soms nog moeite hebben om de Pensioenwet inclusief het door de koepels ontwikkelde UPO (op) te volgen. Een van de pensioenfondsen reageert op een brief van bevindingen met een opmerking over het ontbreken van de Toelichting UPO met: "Voor het UPO 2010 overwegen wij een toelichting bij het UPO te voegen." De AFM accepteert deze reactie niet. De Toelichting UPO maakt namelijk onlosmakelijk deel uit van het (cijfermatige deel van het) UPO. Het UPO is door de pensioenkoepels zelf ontwikkeld om invulling te geven aan artikel 48 van de Pensioenwet en is hiermee dus niet vrijblijvend.

3.5 Samenwerking AFM - DNB

De beoordeelde UPO's zijn de output van vaak geautomatiseerde processen. DNB is onder meer verantwoordelijk voor het toezicht op het pensioenreglement en het ordelijk verloop van genoemde processen. Het toezicht van de AFM richt zich op de informatieverstrekking, onder meer in de vorm van het UPO. Onderzoeksbevindingen van het UPO onderzoek raken mogelijk de processen waarop DNB toezicht houdt. Dat geldt ook voor bevindingen van de AFM ten aanzien van de pensioenreglementen.

Hoewel deze reglementen geen onderzoeksobject vormen, is bestudering ervan noodzakelijk om pensioenregelingen goed te kunnen duiden. Daarbij viel het de AFM op dat deze reglementen soms tegenstrijdigheden bevatten of achterhaald zijn. Bovengenoemde onderwerpen (geautomatiseerde processen voor de oplevering van UPO's en pensioenreglementen) maken duidelijk dat het toezicht van AFM en DNB complementair is. Om deze reden én om DNB de mogelijkheid te geven snel te kunnen schakelen in geval van urgentie, hebben beide toezichthouders op hoofd- en operationeel niveau regelmatig contact over het UPO onderzoek gehad. Daarbij wisselden AFM en DNB gegevens uit van de geselecteerde pensioenfondsen. In één geval voerden AFM en DNB vanwege de omvang van de problemen in een vroegtijdig stadium gezamenlijk gesprekken met de directie en het bestuur van een pensioenfonds.

AFM en DNB spraken af zo mogelijk gezamenlijk op te treden tegen pensioenuitvoerders die in aanmerking komen voor een maatregel (zie paragraaf 3.4). Dit betekent in de praktijk dat - indien nuttig - beide toezichthouders samenwerken bij het treffen van maatregelen.

(On)Juistheid UPO (1)

- Eén van de onderzochte pensioenfondsen heeft in 2007 een foutieve berekening geconstateerd, veroorzaakt door een verschil in administratieve verwerking van de premievrije bijboekingen van twee pensioenuitvoeringsorganisaties (PUO's). In 2010 is deze fout nog steeds niet gecorrigeerd, hierdoor heeft een aantal deelnemers sinds 2008 geen UPO ontvangen.

- Eén van de onderzochte pensioenfondsen heeft een eigen berekeningswijze gehanteerd bij het vaststellen van de franchise, de hoogte van de berekende franchise komt niet overeen met de franchise zoals vermeld in het reglement. Het op een peildatum in het reglement genoemde franchisebedrag dient gelijk te zijn aan het franchisebedrag op het UPO. Het reglement is hierbij leidend.

4. Bevindingen en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de bevindingen en aanbevelingen die voortvloeien uit het onderzoek van de AFM naar de juistheid van het UPO 2008 beschreven. Het blijkt dat op een fors aantal punten verbetering nodig is. De belangrijkste verbeterpunten en aanbevelingen worden in dit hoofdstuk nader beschreven en toegelicht.

4.1 Inleiding

Het is de AFM opgevallen, dat het niet exact volgen van het UPO-model vaak voorkomt uit het deelnemergericht communiceren zoals de betreffende pensioenfondsen dat blijken te doen. Zij vinden het voorgeschreven UPO-model te beperkt om de door hen gewenste tekst weer te geven. De aanvullende teksten die de fondsen opnemen om aansluiting te krijgen bij voorgaande pensioenoverzichten of bij aanvullende bepalingen, zijn echter niet altijd in te passen in het huidige model en leiden soms tot onduidelijkheden.

Met name de fondsen die een pensioenregeling hebben met een grote variëteit aan uitzonderingen of aanvullende regelingen zien het UPO-model als een (te) strak keurslijf. De AFM kwam in haar onderzoek UPO's tegen met meerdere aanvullende regelingen. Het betrof een groot aantal garantieregelingen voor verschillende leeftijdsgroepen, overgangsregelingen vanwege fusies, reorganisaties of reglementswijzigingen en allerlei soorten spaarmodules. Deze aanvullende regelingen, samen met het op voorhand doorrekenen van uitruilmogelijkheden, hebben tot gevolg dat het UPO niet altijd leidt tot een belangrijk doel: namelijk een overzichtelijk UPO voor de deelnemer. Ondanks de meegezonden Toelichting UPO blijft het UPO voor de gemiddelde deelnemer soms een zoekplaatje. Indien alle uitzonderingsbepalingen die er bestaan op het UPO worden weergegeven, ook als deze niet voor de betreffende deelnemer van toepassing zijn, leidt dit meestal tot onduidelijkheden. Het heeft de voorkeur van de AFM om slechts die aanvullende regelingen op het UPO te vermelden die voor de betreffende deelnemer van toepassing zijn.

(On)Juistheid UPO (2)

- *Eén van de onderzochte pensioenfondsen nam bij de berekening van de pensioenaangroei (Factor A) ook de aangroei in de “voorwaardelijke” pensioenen mee (het aanvullend ouderdomspensioen). Dit leverde een te hoge pensioenaangroei.*
- *Eén van de onderzochte pensioenfondsen maakt het zichzelf erg moeilijk door in de communicatie met deelnemers uit te gaan van de AOW-leeftijd, terwijl het pensioenreglement, voor verschillende typen deelnemers, voorziet in andere “spilleeftijden”. Om de juiste aanspraken op het UPO te kunnen weergeven moet het betreffende fonds daarom soms wel en soms niet actuariael herrekenen. Gebleken is dat dit foutgevoelig is en niet in alle gevallen goed is gegaan.*
- *Eén van de onderzochte pensioenfondsen rondt de duur van het aantal deelnemingsjaren consequent naar beneden af op hele jaren. Het opgebouwde en op te bouwen ouderdomspensioen is hieraan gekoppeld. Daardoor komt het voor dat deelnemers die gedurende het jaar aan de pensioenregeling gaan deelnemen (of vertrekken) niet juist worden geïnformeerd over de hoogte van hun opgebouwde of op te bouwen ouderdomspensioen.*

4.2 Bevindingen

De AFM komt tot de volgende bevindingen:

Ten aanzien van pensioenregelingen in het algemeen:

- De AFM vroeg ten behoeve van het UPO onderzoek veel gegevens op (o.a. pensioenreglement, bestuursbesluiten, ingevulde vragenlijsten en achterliggende berekeningen). De controle van de kerngegevens leidden in eerste instantie bij meer dan de helft van de pensioenfondsen tot “eerste bevindingen”. Deze konden eerst worden verklaard nadat pensioenfondsen meer gegevens aanleverden en/of een aan nadere toelichting werd verstrekt. Pensioenregelingen blijken dus vaak zeer complex en daarmee administratief gezien lastig te verwerken.
- De AFM ervoer tijdens het UPO-onderzoek dat fouten op het UPO relatief vaak samenhangen met overgangs- en voorwaardelijke regelingen.
- Arbeidsongeschikte deelnemers blijken een vergeten groep te zijn bij pensioenfondsen. Een kwart van de onderzochte fondsen heeft de groep arbeidsongeschikten helemaal geen UPO 2008 verstuurd dan wel te laat (veelal in 2009). Zie tabel 2. Vanwege de complexe administratie van de rechten van deze groep en de aparte status die deze groep binnen een pensioenregeling vaak heeft, is extra inspanning en aandacht nodig van de pensioenfondsen om deze groep adequaat te informeren.

Ten aanzien van de vermelding van de (juiste) gegevens op het UPO:

- Bij 9 van de 31 onderzochte pensioenfondsen (29%) zijn cijfermatige onjuistheden op het UPO geconstateerd. Zie tabel 1a in paragraaf 2.3.
- Bij 4 van de 31 onderzochte pensioenfondsen (13%) zijn onjuistheden op het UPO geconstateerd die te herleiden zijn tot een onduidelijke of verouderde tekst van het pensioenreglement. Zie tabel 1a in paragraaf 2.3.
- Bij 64% van de onderzochte bedrijfstakpensioenfondsen constateert de AFM dat de pensioenaanspraken niet correct zijn. Zie tabel 1b in paragraaf 2.3. Bij ondernemingspensioenfondsen is dat bijna een kwart (24%). Zie tabel 1c in paragraaf 2.3.
- De geconstateerde afwijkingen bedragen voor een groot aantal pensioenfondsen minder dan 2% van de juiste waarden van de kerngegevens. Bij 3 van de 6 pensioenfondsen zijn bij vermelding van de pensioenaangroei op het UPO echter grotere afwijkingen geconstateerd. Zie tabel 1d in paragraaf 2.3.
- In één geval kwam het bestuur van het pensioenfonds er achter dat de pensioenuitvoeringsorganisatie de regeling foutief administreert.
- In één geval bevat het reglement bepalingen die in strijd zijn met de pensioenwetgeving.

Tabel 2. UPO's aan arbeidsongeschikten

	tijdig verstrekt	te laat verstrekt	te laat verstrekt %	niet verstrekt	niet verstrekt %
Totaal onderzochte fondsen	23	4	13%	4	13%
Ondernemingspensioenfondsen	11	2	12%	4	24%
Bedrijfstakpensioenfondsen	9	2	18%	0	0%
Beroepspensioenfondsen	3	0	0%	0	0%

Uitblijven toeslagverlening bij arbeidsongeschikten

Volgens het merendeel van de pensioenreglementen, is er op de aanspraken van de arbeidsongeschikte deelnemers (afwijkende) toeslagverlening van toepassing. In een aantal gevallen heeft de AFM geconstateerd dat deze verhoging van aanspraken niet heeft plaatsgevonden. In enkele gevallen was de groep arbeidsongeschikten zelfs aangemerkt als gewezen deelnemers, waardoor er geen of een onjuiste toeslagverlening plaatsvond.

Ten aanzien van het volgen van het model:

- Het UPO model met toelichting wordt door géén van de 31 fondsen voor 100% gevolgd.
- De AFM stelt vast dat het UPO model in 2008 door 13 van de 31 onderzochte fondsen (42%) onvoldoende wordt gevolgd. Zie tabel 3.
- Uit de deelwaarneming blijken bedrijfstakpensioenfondsen vaker (in bijna driekwart van de gevallen) af te wijken van het model dan ondernemingspensioenfondsen (in een kwart van de gevallen). Zie tabel 3.
- Pensioenfondsen volgen de Toelichting UPO een stuk beter dan het cijfermatige deel van het UPO.
- De keuzemogelijkheid om het UPO per 31 december van het voorafgaande jaar of per 1 januari van het lopende jaar te baseren, leidt in de praktijk tot fouten; zo kloppen de bijbehorende basisgegevens zoals het pensioengevend salaris en/of de franchise niet altijd met de gekozen datum; ook de toegekende toeslagen (indexatie) lopen in een aantal gevallen uit de pas.
- De verplichte informatiezinsneden die op het UPO dienen te worden opgenomen om de deelnemer extra informatie te verstrekken, worden in veel gevallen niet (volledig) opgenomen of verkeerd gebruikt.
- De overgangsregelingen en voorwaardelijke regelingen worden in een aantal gevallen niet juist, of helemaal niet op het UPO weergegeven.
- De disclaimer blijft een aandachtspunt en dient letterlijk van het UPO-model te worden overgenomen. Bij ruim een kwart van de onderzochte fondsen worden disclaimers gebruikt die de rechten van de deelnemer beperken. Zie tabel 4. Deze beperking is niet toegestaan. Een deelnemer moet er op kunnen vertrouwen dat zijn UPO een juiste weergave bevat van zijn pensioenrechten en pensioenaangroei.
- In twee gevallen bleek het jaartal op het UPO onjuist (2007 in plaats van 2008).
- In één geval ontbrak de Toelichting UPO volledig.

Tabel 3. Is het UPO model voldoende gevolgd?

	ja (kleine afwijkingen toegestaan)	nee (teveel afwijkingen geconstateerd⁸)	% nee
Totaal onderzochte fondsen	18	13	42%
Ondernemingspensioenfondsen	13	4	24%
Bedrijfstakpensioenfondsen	3	8	73%
Beroepspensioenfondsen	2	1	33%

⁸ De AFM heeft getoetst op 90 punten. Indien een UPO op meer dan 15% van deze punten afwijkt, dan zijn dat 'teveel afwijkingen'.

Tabel 4. Gebruik van disclaimers die de rechten van de deelnemer onterecht beperken

	Met juiste disclaimer	Met onjuiste disclaimer	% Onjuist
Totaal onderzochte fondsen	23	8	26%
Ondernemingspensioenfondsen	13	4	24%
Bedrijfstakpensioenfondsen	7	4	36%
Beroepspensioenfondsen	3	0	0%

Overige bevindingen:

Pensioenfondsen die gebruik maken van een pensioenuitvoeringsorganisatie sluiten een zogeheten Service Level Agreement af. Gevolg lijkt echter dat de bestuurders van deze pensioenfondsen gemakkelijk vertrouwen op hun pensioenuitvoeringsorganisaties. In bijna 20% van de onderzochte gevallen worden namelijk zelfs schriftelijke reacties op bevindingen van de toezichthouder niet door het bestuur ondertekend of (zichtbaar) door het bestuur verstrekt.

Consequenties van premienalatigheid

Pensioenfondsen hebben, zo blijkt uit het onderzoek, soms nog moeite om de verantwoordelijkheid voor premienalatigheid op zich te nemen. De Pensioenwet is op dit punt echter duidelijk. In de toelichting van artikel 28 van de Pensioenwet wordt onder andere gesproken over de consequenties van premienalatigheid. Een pensioenfonds mag een recht op pensioen niet afhankelijk maken van de vraag of premie is voldaan. Uiteraard dient ieder pensioenfonds zich hieraan te houden: het is dus niet toegestaan om een passage op te nemen in het reglement waarin deze verantwoordelijkheid wordt verschoven naar de deelnemer.

4.3 Conclusies

Op basis van de onder paragraaf 4.2 opgenomen bevindingen trekt de AFM de volgende conclusies:

Ten aanzien van pensioenregelingen in het algemeen:

1. Pensioenregelingen blijken vaak (te) complex. De AFM ondervond tijdens het onderzoek dat de complexiteit van de regelingen onjuistheden in de hand werkt. Dit kan leiden tot onduidelijkheid bij de deelnemers.
2. Overgangsregelingen en voorwaardelijke regelingen zijn een bron van fouten op het UPO.
3. (Gedeeltelijke) arbeidsongeschikten blijken een vergeten groep te zijn binnen de uitvoering van pensioenregelingen, vanwege de complexe administratie van de rechten van deze groep.

Ten aanzien van de vermelding van de (juiste) gegevens op het UPO:

4. Bij bijna een derde van de onderzochte pensioenfondsen constateerde de AFM rekenkundige onjuistheden op het UPO. Zie tabel 1a in paragraaf 2.3.
5. Bij een op de acht onderzochte pensioenfondsen constateerde de AFM eveneens onjuistheden. Deze onjuistheden hangen echter samen met een verouderde of onduidelijke tekst van het pensioenreglement. Zie tabel 1a in paragraaf 2.3.

6. Bij 7 van de 11 onderzochte bedrijfstakpensioenfondsen constateert de AFM dat de weergave van de pensioenaanspraken niet correct zijn. Zie tabel 1b in paragraaf 2.3. Ondernemingspensioenfondsen scoren op dit punt duidelijk beter. Bij deze groep blijkt bij 4 van de 17 onderzochte pensioenfondsen de weergave van de pensioenaanspraken niet juist. Zie tabel 1c in paragraaf 2.3.
7. De geconstateerde afwijkingen van een groot aantal pensioenfondsen zijn relatief klein, namelijk minder dan 2%. De AFM constateerde bij de vermelding van de pensioenaangroei de grootste afwijkingen. Zie tabel 1d in paragraaf 2.3.

Ten aanzien van het volgen van het model zelf:

8. De sector heeft moeite zich aan het wettelijk voorgeschreven model te houden. Dat is begrijpelijk: de sector komt van een vormvrij overzicht naar een strak wettelijk voorgeschreven model. Tegelijkertijd laten de vele verschillende pensioenregelingen zich moeilijk vangen in één standaardmodel. De pensioenkoepels en het Verbond van Verzekeraars hebben een UPO-werkgroep in het leven geroepen. Deze werkgroep werkt eraan om het model zo goed mogelijk bij de praktijk te laten aansluiten. De AFM onderhoudt regelmatig contact met deze werkgroep. Samen met de werkgroep zal de AFM erop toezien dat het model zoveel mogelijk wordt gevolgd: uniformiteit is immers in het belang van de deelnemer.
9. De keuzemogelijkheid om het UPO per 31 december van het voorafgaande jaar of per 1 januari van het lopende jaar te baseren, leidt in de praktijk tot fouten.
10. De handleiding bij het UPO-model en Toelichting UPO laat ruimte voor verschillende interpretaties, hierdoor is er onduidelijkheid ontstaan welke onderdelen verplicht opgenomen dienen te worden.
11. De pensioensector ontwikkelde zelf een disclaimer. Het correct opnemen van deze disclaimer blijft een aandachtspunt. De disclaimer dient namelijk letterlijk te worden overgenomen. Een deelnemer moet er op kunnen vertrouwen dat het UPO een juiste weergave bevat van zijn pensioenrechten en pensioenaangroei. Pensioenfondsen lijken deze disclaimers te gebruiken om de eigen rechtspositie te verbeteren en om de verwachtingen rond de juistheid van de gegevens te temperen. Dat is niet alleen ongewenst, maar ook onwettig.

Wakker geschud!

Het lijkt erop dat pensioenfondsen wakker geschud zijn met de invoering van de Pensioenwet (Pw). Zo stuitte de AFM tijdens het UPO 2008 onderzoek op een pensioenfonds dat een project is opgestart om de administratie van hun pensioenfonds te verbeteren. Het pensioenfonds kon namelijk niet instaan voor de juistheid van de gegevens op het UPO 2008. De kosten komen ten laste van de sponsor van het fonds. Uit de beoordeling van de UPO's en het pensioenreglement blijkt dat het pensioenfonds een complexe pensioenregeling hanteert. De wijzigingen in het reglement hebben geleid tot veel uitzonderingen waardoor het administreren van de pensioenregeling uitermate complex wordt.

4.4 Aanbevelingen

In dit rapport doet de AFM een aantal aanbevelingen op basis van de in paragraaf 2.3 genoemde conclusies. Deze staan hieronder vermeld:

Pensioenfondsen:

- De AFM roept de pensioenuitvoerders op om met zekere regelmaat een onderzoek te laten uitvoeren naar de juistheid van de vermelde gegevens op deelnemerniveau zoals deze daadwerkelijk vermeld staan op het UPO en of deze in overeenstemming zijn met het actuele pensioenreglement en de genomen bestuursbesluiten. Het bestuur van een pensioenfonds moet kunnen zorgen voor een periodieke externe controle op deelnemerniveau.
- De AFM adviseert pensioenfondsen om 31 december in plaats van 1 januari als peildatum te gebruiken voor het UPO, omdat het gebruik van 1 januari vaak fouten in de hand werkt.
- De AFM vraagt extra aandacht voor de groep van (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten. Deze groep blijkt extra gevoelig voor (administratieve) onjuistheden en wordt soms in het geheel vergeten als het om verstrekking van het UPO gaat.
- De AFM beveelt aan om op het UPO een weergave op te nemen van de feitelijke pensioenregeling. In de praktijk blijkt namelijk dat pensioenfondsen ook te deelnemergericht kunnen zijn. Het op deelnemerniveau doorvoeren van reglementaire keuzemogelijkheden zoals uitruil en vervroeging, zonder hier duidelijk melding van te maken, kan leiden tot onduidelijkheid bij de deelnemer. Soms kiezen pensioenfondsen ervoor om hun deelnemers recentere (salaris- of deeltijd) gegevens te verstrekken dan die op de peildatum van 31 december of 1 januari. Dat is weliswaar deelnemergericht maar strookt niet met de afspraak om alle gegevens van het UPO op één afgesproken peildatum te tonen.

Extra advies voor de deelnemer.

De AFM onderschrijft het advies waarmee één van de pensioenfondsen zich in de Toelichting UPO richt tot de deelnemer. Het pensioenfonds geeft aan dat het voor de deelnemer belangrijk is om gegevens te controleren. De controle betreft de salarisgegevens, de diensttijd (of indiensttredingdatum) en het eventueel deeltijdpercentage. Bij geconstateerde afwijkingen dient de deelnemer contact op te nemen met de uitvoerder.

Pensioenuitvoeringsorganisaties:

- In de praktijk blijkt dat informatieverzoeken van de toezichthouder geadresseerd aan het pensioenfonds door pensioenuitvoeringsorganisatie (PUO) wordt afgehandeld. Lang niet in alle gevallen is het pensioenfonds daarvan op de hoogte. De AFM adviseert nadrukkelijk dat PUO's de correspondentie met en van de toezichthouder met het bestuur van het pensioenfonds deelt.
- PUO's zouden de uitgestuurde correspondentie aan (gewezen) deelnemers moeten bewaren ten behoeve van deelnemers en verificatie van verstekte informatie achteraf. Uitgaande post, waaronder UPO's, aan (gewezen) deelnemers blijkt namelijk niet in alle gevallen bewaard te worden (wel de onderliggende kerngegevens).

Pensioenkoopels:

- Een vereenvoudiging van het UPO-model is wenselijk. De complexiteit van het model zelf en de multi-interpretabele handleiding leiden tot onduidelijkheden en onjuistheden. Dit komt de begrijpelijkheid niet ten goede en is niet in het belang van de deelnemer en het pensioenfonds zelf.

- Een verduidelijking van de UPO-handleiding is wenselijk. De handleiding hanteert namelijk voor zowel optionele- als verplichte invoervelden en passages dezelfde aanduiding. Beter zou het zijn dat optionele velden en passages met een andere aanduiding worden opgenomen dan invoervelden. Dit voorkomt discussie met de toezichthouder achteraf.

Sociale partners:

- De veelheid aan overgangsregelingen, garantiebepalingen en/of aanvullingsregelingen maakt een pensioenregeling onnodig complex. Deze afwijkende regelingen brengen extra administratieve lasten met zich, die deelnemers mede dragen op wie deze regelingen niet van toepassing zijn. Bovendien neemt de (administratieve) foutenkans toe. De AFM dringt er bij sociale partners op aan om afwijkende regelingen zoveel mogelijk te beperken, de besparingsmogelijkheden van vereenvoudiging te calculeren en eenvoudiger pensioenregelingen overeen te komen indien opportuun.

Bijlage 1

In deze bijlage worden de historie van het UPO-model en de algemene kenmerken van het UPO-model beschreven. Voor het UPO-model 2008 verwijzen wij naar de bijlage 3 (u vindt hier alleen het model 1: de uitkeringsovereenkomst).

Achtergrond UPO-model

Om ervoor te zorgen dat alle pensioenoverzichten van pensioenuitvoerders eenvoudig met elkaar te vergelijken zijn, zodat consumenten (lees: deelnemers) eenvoudig inzicht hebben in hun totale opgebouwde pensioenaanspraken, hebben de koepels van verzekeraars en pensioenfondsen samen in 2005 het Uniform Pensioenoverzicht ontwikkeld. De definitieve tekstuele specificaties hiervoor zijn sinds 31 augustus 2007 bekend.

Naast het doel van het verstrekken van uniforme en relevante informatie over de opgebouwde- en op te bouwen pensioenaanspraken en de pensioenaangroei is het UPO een belangrijke informatiebron voor de deelnemers voor het nemen van financiële beslissingen. Daarnaast verhoogt het UPO het pensioenbewustzijn van de consument. De verplichting tot het jaarlijks verstrekken van dit UPO door alle pensioenuitvoerders aan haar deelnemers is wettelijk geregeld in de Pensioenwet (zie wettelijk kader in bijlage 2).

Het UPO is volgens een vast model opgebouwd en bestaat uit een cijfermatig deel met daarbij een toelichting.

Kenmerken en ontwikkeling UPO-model

Er zijn verschillende UPO-modellen beschikbaar, die gerelateerd zijn aan specifieke pensioenregelingen. De Pensioenwet stelt per pensioenregeling specifieke eisen aan de communicatie.

Uitkeringsovereenkomst (UPO-model 1)

Een uitkeringsovereenkomst is een overeenkomst tussen werkgever en werknemer over een uitkering van een bepaalde hoogte die vanaf een bepaalde leeftijd wordt ontvangen. Afhankelijk van het salaris en/of de diensttijd wordt een bepaalde aanspraak op pensioen opgebouwd. Zowel het langlevensrisico als het beleggingsrisico ligt bij het pensioenfonds of de verzekeraar. Een voorbeeld van een uitkeringsovereenkomst is een eindloonregeling of een middelloonregeling.

Kapitaalovereenkomst (UPO-model 2)

Een kapitaalovereenkomst is een overeenkomst tussen werkgever en werknemer waarbij alleen de hoogte van het kapitaal (eventueel met winstdeling) bij ingang van het pensioen vaststaat. Uiterlijk op de pensioendatum wordt het kapitaal omgezet in een periodieke uitkering tegen de dan geldende tarieven. Vóór de ingangsdatum van het pensioen ligt het langlevensrisico bij de deelnemer. Het beleggingsrisico ligt tijdens de opbouwfase bij de pensioenverzekeraar.

Premieovereenkomst (UPO-model 3)

Bij een premieovereenkomst wordt jaarlijks een percentage van de pensioengrondslag als premie betaald. Deze premies worden vervolgens belegd. De beleggingswaarde is onder andere

afhankelijk van koersontwikkelingen. Met het opgebouwde pensioenkapitaal wordt op de pensioendatum een periodieke pensioenuitkering aangekocht. Bij deze vorm ligt in de opbouwfase het langlevensrisico en het beleggingsrisico bij de deelnemer.

Arbeidsongeschiktheid (UPO- modellen 1a,2a en 3a)

Er is in 2009 een apart UPO-model (model 4) ontwikkeld voor deelnemers met uitsluitend een arbeidsongeschiktheidspensioen. Het betreft hier zuivere risico-overeenkomsten die geen opbouw kennen. Dit UPO-model wordt vanaf UPO 2010 toegepast en is daarom geen onderdeel van het UPO 2008 onderzoek geweest.

Beroepspensioenfondsen (UPO-model 5)

Voor beroepspensioenregelingen is in 2009 een apart UPO ontwikkeld. Deze pensioenregelingen vereisten een afzonderlijk model omdat bij deze regelingen het beroepsinkomen als pensioengrondslag fungeert. Dit UPO-model wordt vanaf UPO 2010 toegepast.

Duidelijke en begrijpelijke informatie

Tussen de pensioenregelingen bestaan grote verschillen. Er is bijvoorbeeld regelmatig sprake van een aanvullende pensioenregeling, een overgangregeling, een individuele spaarregeling, etc. Daar waar sprake is van een afwijkende pensioenregeling of bepalingen, waarvoor in de voorgeschreven UPO- modellen geen verplichte tekst is opgenomen, dienen de pensioenfondsen er voor te zorgen dat de informatie over aanvullende regelingen in de Toelichting UPO wordt opgenomen in duidelijke en begrijpelijke taal.

Ontwikkeling

Het UPO-model is geen statisch document. Het is permanent aan verandering en verbetering onderhevig en er komen regelmatig nieuwe modellen uit waarin verbeteringen zijn aangebracht. In het najaar van 2009 bracht onderzoeksbureau Gfk in opdracht van en in samenwerking met de AFM een onderzoeksrapport uit over de begrijpelijkheid van het UPO. De uitkomsten van dit rapport vormen mede de input voor de werkgroep UPO-model. Deze werkgroep is samengesteld door de pensioenkoepels en het Verbond van Verzekeraars. De AFM ondersteunt de inzet van deze werkgroep om het UPO-model toegankelijker te maken voor de deelnemer.

Bijlage 2

In deze bijlage komen de (wettelijke) vereisten aan de orde die gelden voor de verstrekking van het UPO aan deelnemers. Het tweede gedeelte bestaat uit het wettelijke kader.

Wettelijke vereisten UPO

In artikel 38 van de Pensioenwet⁹ en artikel 49 Wet verplichte beroepspensioenregeling¹⁰ is bepaald dat de pensioenuitvoerder de deelnemer jaarlijks informeert over de voor de deelnemer opgebouwde pensioenaanspraken, de reglementair te bereiken pensioenaanspraken, de toeslagverlening en een opgave doet van de aan het voorafgaande kalenderjaar toe te rekenen waardeaan groei van pensioenaanspraken. De bedoelde informatie wordt verstrekt in de vorm van een door de pensioenuitvoerders opgesteld UPO.

Aandachtspunten AFM bij toetsing UPO

Invulling vereisten door de AFM bij het onderzoek

De deelnemer moet er van uit kunnen gaan dat de gegevens op het UPO juist zijn. Dit betekent dat de op het UPO vermelde bedragen een juiste weergave zijn van wat de deelnemer reglementair toekomt. De AFM accepteert dat pensioenfondsen (te bereiken) pensioenaanspraken afrondt. Bij het onderzoek hebben wij geen kanttekeningen geplaatst als die afronding van de (te bereiken) pensioenaanspraken lager is dan 0,5% of € 2 nominaal. Grotere afwijkingen ziet de AFM als onjuist.

Disclaimers, oké, maar niet voor alles

Uit het UPO onderzoek blijkt dat relatief veel fondsen disclaimers hebben toegevoegd aan het UPO welke niet in lijn zijn met de disclaimer van het UPO-model, welke door de AFM wordt geaccepteerd. De AFM accepteert echter niet de volgende tekst: “Deze opgave is gebaseerd op de ons bekende gegevens en de thans geldende pensioenregeling. Wijzigingen hierin kunnen tot andere pensioenuitkomsten leiden. Aan deze opgave kunnen geen rechten worden ontleend en alle vorige opgaven komen hiermede te vervallen. “ De AFM wijst er op dat gegevens op het UPO juist moeten zijn. Deelnemers mogen er van uitgaan dat de informatie op het UPO klopt en dat de deelnemers rechten aan het UPO mogen ontleen, gegeven de eis van juistheid.

Tijdigheid

Pensioenuitvoerders, pensioenfondsen en verzekeraars dienen zorg te dragen voor een tijdige verstrekking van het UPO. Onder tijdig wordt verstaan uiterlijk 30 september van het jaar dat volgt op het jaar waarin de pensioenopbouw plaatsvindt. De AFM heeft de tijdigheid vastgesteld in een beleidsregel, welke op 14 april 2009 werd gepubliceerd.

Deelnemingsjaren

De pensioenuitvoerder registreert de deelnemingsjaren van de deelnemers ten behoeve van een mogelijk 40 deelnemingsjaren pensioen. De pensioenuitvoerder heeft de mogelijkheid om de informatie over de deelnemingsjaren te vermelden op het UPO. Dit is echter niet verplicht. Op

---

⁹ De Pensioenwet is van toepassing op alle pensioenregelingen behalve beroepspensioenregelingen.

¹⁰ De Wet verplichte beroepspensioenregeling is van toepassing op beroepspensioenregelingen.

verzoek van de deelnemer is de pensioenuitvoerder wel verplicht informatie hierover aan de deelnemer te verstrekken.

Arbeidsongeschikte deelnemers

De groep arbeidsongeschikte deelnemers kwalificeert zich sinds de invoering van de Pensioenwet op 1 januari 2007, als ‘actieve deelnemer’. Dit betekent dat de pensioenuitvoerder de arbeidsongeschikte deelnemer ieder jaar tijdig een UPO dient te verstrekken.

Wettelijk kader

Pensioenwet

Artikel 34. Uitbesteding

1. Indien een pensioenuitvoerder werkzaamheden uitbesteedt aan een derde draagt hij er zorg voor dat deze derde de bij of krachtens deze wet gestelde regels, die van toepassing zijn op de uitbestedende pensioenuitvoerder, naleeft.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen:
  - a. werkzaamheden worden aangewezen die niet mogen worden uitbesteed;
  - b. regels worden gesteld met betrekking tot de uitbesteding in verband met het toezicht op de naleving van het bij of krachtens deze wet bepaalde; en
  - c. regels worden gesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die verband houden met de uitbesteding.

Artikel 36. Registreren deelnemersjaren

3. De pensioenuitvoerder registreert de deelnemingsjaren van de deelnemers en verstrekt hierover informatie aan de deelnemers en gewezen deelnemers.
4. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot het eerste lid, waaronder de perioden die in aanmerking komen als deelnemingsjaren.

Artikel 38. Verstrekken informatie aan deelnemers jaarlijks

1. De pensioenuitvoerder verstrekt de deelnemer jaarlijks:
  - a. een opgave van de verworven pensioenaanspraken;
  - b. een opgave van de reglementair te bereiken pensioenaanspraken;
  - c. informatie over toeslagverlening; en
  - d. een opgave van de aan het voorafgaande kalenderjaar toe te rekenen waardeaan groei van pensioenaanspraken overeenkomstig artikel 3.127 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en de daarop berustende bepalingen.
2. De in het eerste lid bedoelde informatie wordt verstrekt in de vorm van een door de pensioenuitvoerders op te stellen uniform pensioenoverzicht.
3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de in het eerste lid bedoelde opgaven en informatie en de wijze waarop deze worden verstrekt.

Artikel 48. Informatie tijdig en duidelijk

1. De pensioenuitvoerder verstrekt de informatie, bedoeld in de artikelen 21, 38 tot en met 45, 46, eerste lid, onderdeel d, tweede tot en met vierde lid, en 47 tijdig en in duidelijke en begrijpelijke bewoordingen.

Artikel 43. Uitbesteding

1. Indien een pensioenuitvoerder werkzaamheden uitbesteedt aan een derde draagt hij er zorg voor dat deze derde de bij of krachtens deze wet gestelde regels, die van toepassing zijn op de uitbestedende pensioenuitvoerder, naleeft.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen:
  - a. werkzaamheden worden aangewezen die niet mogen worden uitbesteed;
  - b. regels worden gesteld met betrekking tot de uitbesteding in verband met het toezicht op de naleving van het bij of krachtens deze wet bepaalde; en
  - c. regels worden gesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die verband houden met de uitbesteding.

Artikel 44. Registreren deelnemingsjaren

1. De pensioenuitvoerder registreert de deelnemingsjaren van de deelnemers en verstrekt hierover informatie aan de deelnemers en gewezen deelnemers.
2. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot het eerste lid waaronder de perioden die in aanmerking komen als deelnemingsjaren.

Artikel 49. Verstrekken informatie aan deelnemers jaarlijks

1. De pensioenuitvoerder verstrekt de deelnemer jaarlijks:
  - a. een opgave van de verworven pensioenaanspraken;
  - b. een opgave van de reglementair te bereiken pensioenaanspraken;
  - c. informatie over toeslagverlening; en
  - d. een opgave van de aan het voorafgaande kalenderjaar toe te rekenen waardeaanwinst van pensioenaanspraken overeenkomstig artikel 3.127 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en de daarop berustende bepalingen.
2. De in het eerste lid bedoelde informatie wordt verstrekt in de vorm van een door de pensioenuitvoerders op te stellen uniform pensioenoverzicht.
3. De in het eerste lid bedoelde informatie kan in afwijking van het bepaalde in artikel 60 elektronisch ter beschikking worden gesteld indien de verworven pensioenopbouw minder bedraagt dan het op basis van artikel 78 bepaalde bedrag, tenzij de deelnemer hiertegen bezwaar maakt.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de in het eerste lid bedoelde opgaven en informatie en de wijze waarop deze worden verstrekt.

Artikel 59. Informatie tijdig en duidelijk

1. De pensioenuitvoerder verstrekt de informatie, bedoeld in de artikelen 48 tot en met 58, tijdig en de informatie, bedoeld in de artikelen 48 tot en met 56, 57, eerste lid, onderdeel d, tweede tot en met vierde lid, en 58 in duidelijke en begrijpelijke bewoordingen.

Bijlage 3

Uitvoering Onderzoek

Selectie van pensioenuitvoerders

Bij de AFM leeft de wens om via het UPO onderzoek een zo representatief mogelijk beeld te krijgen van de kwaliteit van de UPO's van de pensioenfondsen. Daartoe diende het onderzoek aan een aantal voorwaarden voldoen. In de eerste plaats dient het onderzoek voldoende "massa" te hebben. Aan dit criterium wordt voldaan doordat de AFM 31 pensioenfondsen voor het onderzoek heeft geselecteerd. Van belang daarbij is dat de geselecteerde pensioenfondsen samen een groot aantal actieve deelnemers bedienen. Daartoe selecteerde de AFM bewust enkele zeer grote pensioenfondsen voor het onderzoek. Bij alle geselecteerde pensioenfondsen vroeg de AFM bovendien dossiers op van de grootste regeling van het pensioenfonds. Uiteindelijk raken de bevindingen van dit onderzoek door de selectie 3,66 miljoen actieve deelnemers¹¹. Dat is 63% van het totaal aantal deelnemers op het selectietijdstip. Omdat verzekeraars met het onderzoek van de AFM naar de rechtstreeks verzekerde regelingen in 2008 veel toezichtaandacht kregen van de AFM wat UPO's betreft, lag de focus in dit onderzoek niet op hen.

De AFM selecteerde bij dit onderzoek zowel ondernemings-, bedrijfstak- als beroepspensioenfondsen. Het aantal bij voormelde groepen aangesloten pensioenfondsen loopt in de praktijk sterk uiteen. De 31 geselecteerde pensioenfondsen zijn onderverdeeld in 11 bedrijfstakpensioenfondsen, 17 ondernemingspensioenfondsen en 3 beroepspensioenfondsen. Met deze selectie heeft de AFM een evenwichtige verdeling gemaakt over de verschillende categorieën pensioenfondsen in de sector.

Bij de selectie hanteerde de AFM bovendien een kunstmatige driedeling: kleine-, middelgrote- en grote pensioenfondsen. Kleine pensioenfondsen kennen tot 500 actieve deelnemers, middelgrote pensioenfondsen kennen tussen de 500 en de 5000 actieve deelnemers, grote pensioenfondsen tenslotte kennen minimaal 5000 actieve deelnemers.

Beschrijving controleproces

De AFM toetst van ieder geselecteerd pensioenfonds een aantal UPO's op de juistheid van de kerngegevens en op modelconformiteit. Om een zo objectief mogelijk beeld te krijgen van de kwaliteit van de individuele UPO's vroeg de AFM daartoe bij elk geselecteerd pensioenfonds de registratienummers van 100 deelnemers op. Aan deze uitvraag verbonden wij de randvoorwaarde dat minimaal 10 % van de opgevraagde registratienummers afkomstig was van de groep arbeidsongeschikte deelnemers¹².

Na ontvangst van de deelnemernummers selecteerde de AFM per pensioenfonds 10 deelnemernummers voor het UPO-onderzoek. Van iedere geselecteerde deelnemer vroegen wij vervolgens op: het UPO 2008 en het voorgaande pensioenoverzicht 2007. Daarnaast vroegen wij algemene gegevens op die betrekking hebben op de relevante pensioenregeling(en): de pensioenreglementen en bestuursbesluiten over de toeslagverlening en vaststelling franchise.

---

¹¹ Deze gegevens van DNB dateren van december 2007

¹² Ook deze groep wordt door de pensioenwet gekwalificeerd als "actieve deelnemers". De AFM vernam eerder dat deze groep deelnemers niet altijd het UPO ontving waar ze recht op hebben.

Pensioenfondsen dienden tevens een uitgebreide vragenlijst in te vullen. De AFM verzocht de pensioenfondsen ook een “achterliggende berekening” aan te leveren. De gedachte was dat de uitgeschreven berekeningen onnodig tijdverlies voorkomen bij de verklaring van eventuele verschillen van de controles.

Tot slot dienden alle aangeschreven pensioenfondsen een vragenlijst in te vullen. Deze gegevens betroffen zowel de gegevens van de pensioenregeling van de geselecteerde groep deelnemers als de individuele gegevens van de 10 geselecteerde deelnemers. Dit (tijdrovende) proces was noodzakelijk om de eerste controle op juistheid voor de AFM te vergemakkelijken. De AFM gebruikte deze data in een werkprogramma om fouten aan te tonen.

In een aantal gevallen werd de informatie die de AFM had opgevraagd om de UPO's te kunnen narekenen niet geleverd. In die gevallen vroeg de AFM de juistheid van de gegevens op het UPO te laten bevestigen door de actuaris van het fonds (na bevestiging veronderstelt de AFM de gegevens op het UPO als juist).

Voor de controle op de naleving van het UPO-model en de Toelichting UPO maakte de AFM gebruik van het UPO-model 2008 zoals dat beschikbaar is gesteld op de site van de koepels. De geconstateerde verschillen in juistheid en naleving van het model werden vervolgens door de AFM in kaart gebracht en teruggekoppeld aan de pensioenfondsen.

De pensioenuitvoerders ontvingen een brief met bevindingen waarop zij binnen vier weken schriftelijke dienden te reageren. Na de beoordeling van de reactie van de pensioenuitvoerders zond de AFM een afsluitende brief van het UPO-onderzoek. Bij meerdere pensioenuitvoerders was aanvullende informatie, een gesprek of een aanvullend onderzoek noodzakelijk om helderheid te krijgen over de toepassing van de pensioenregeling.

Bijlage 4

UPO-model 2008 met toelichting (uitkeringsovereenkomst)

Uniform Pensioenoverzicht <eejj>

Stand per <31.12.eejj-1> <01.01.eejj>
<productnaam> <bedrijf> <opf> <bpf>
<uitkeringsovereenkomst> <premieovereenkomst>
<werkgever>
<eigen herkeningsnummer>

U krijgt elk jaar een pensioenoverzicht omdat u deelneemt in een pensioenregeling via uw werkgever. Dit overzicht geeft inzicht in uw uitkering bij pensionering en arbeidsongeschiktheid, maar ook in de uitkering die uw partner en/of kinderen krijgen als u overlijdt. Alle pensioenfondsen en verzekeraars in Nederland gebruiken hetzelfde overzicht. Dat maakt uw pensioensituatie een stuk duidelijker. En het vereenvoudigt het maken van uw financiële planning.

BEWAAR UW PENSIOENOVERZICHT ZORGVULDIG. LEES OOK DE TOELICHTING. DEZE IS ONDERDEEL VAN HET UNIFORM PENSIOENOVERZICHT.

Voor wie is dit pensioenoverzicht bedoeld?

Voor u	<naam deelnemer/verzekerde> <geboren op <datum>> <Burgerservicenummer>
Voor uw partner	<naam partner> <geen partner> < geen naam invullen> <geboren op <datum>>
<Voor uw kind(eren)>	<naam kind(eren)> <geen kinderen>

Op welke gegevens is uw pensioenoverzicht gebaseerd?

<Indiensttreding>	<dd.mm.eejj>
<Start pensioenopbouw>	<dd.mm.eejj>
<Deeltijdpercentage>	<percentage>%
<Voltijd><Deeltijd><Pensioengevend salaris>	€ .....
<Voltijd><Deeltijd><Franchise>	€ .....
<Voltijd><Deeltijd><Pensioengrondslag<en>>	€ .....
<Opbouwpercentage<s>>	<percentage>%
<Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag>	<percentage>%
<Beschikbare premie>	€ .....
<Deelnemingsjaren <vanaf 2005>>	<xx jaar>
<In dit overzicht is geen rekening gehouden met <eventuele aanvullende producten> <Anw-gat pensioen> <individuele keuzemogelijkheden> <een eventuele scheiding< <...>. Hierdoor kunnen sommige onderdelen hoger of lager uitvallen.>	
<In dit overzicht is rekening gehouden met <eventuele aanvullende producten> <Anw-gat pensioen> <individuele keuzemogelijkheden> <waardeoverdracht> <...>.>	
<Met een scheiding is rekening gehouden als u deze bij ons heeft gemeld.>	

Welk pensioen kunt u verwachten?

Bij pensionering

Te bereiken pensioen

<Als u uw huidige dienstverband voortzet tot <x>-jarige leeftijd ontvangt u >
<vanaf <x> tot <x> jaar> € .....
<vanaf <x> tot 65 jaar> € .....
vanaf 65 jaar zolang u leeft € .....excl. AOW

Opgebouwd pensioen

Als uw huidige dienstverband zou zijn beëindigd per <31.12.eeij-1><01.01.eeij>, ontvangt u
<vanaf <x> tot <x> jaar> € .....
<vanaf <x> tot 65 jaar> € .....
vanaf 65 jaar zolang u leeft € .....excl. AOW

<Alleenstaandpensioen

Als u op <uw pensioendatum><xx-jarige leeftijd> geen partner heeft, ontvangt u in aanvulling op de hierboven genoemde pensioenen
Vanaf <x> jaar tot 65 jaar € .....
Vanaf 65 jaar zolang u leeft € .....excl. AOW>

<Voorwaardelijk pensioen

In het te bereiken pensioen (vanaf x jaar zolang u leeft) is rekening gehouden met €.... aan extra pensioen dat u ontvangt <onder voorwaarden> over dienstjaren uit het verleden <in het kader van .....>.

<Dit pensioen ontvangt u alleen als <u tot <datum>,<leeftijd>, <uw pensionering> in dienst blijft> <andere voorwaarde formuleren>.
Hiervan is nog niets opgebouwd.>

<Dit pensioen bouwt u geleidelijk op in de komende jaren tot <<datum>,<leeftijd>, zolang u in dienst blijft> <uw pensionering>.
Hiervan is €.... opgebouwd. Dit bedrag is verwerkt in het bedrag dat wordt genoemd bij opgebouwd pensioen>

Zie ook de toelichting <op blz.>.>

< Let op: ruimte voor CDC-regeling houden>

AOW

Vanaf uw 65ste ontvangt u van de overheid een AOW-uitkering. Heeft u tussen uw 15^e en 65^e in het buitenland gewoond? Dan is het mogelijk dat u minder AOW ontvangt. Het pensioen van uw werkgever ontvangt u bovenop de AOW.

Let op: alle genoemde uitkeringen zijn bruto bedragen per jaar <die in <drie>maandelijkse termijnen worden uitgekeerd>. Hierover moeten dus nog premies en belasting worden betaald.

Bij overlijden tijdens uw huidige dienstverband

Bij uw overlijden vóór uw pensioendatum

Uw partner ontvangt

<vanaf uw overlijden tot <beëindigingsmoment>> € .....

<vanaf uw overlijden tot zijn/haar 65-jarige leeftijd> € .....

< vanaf zijn/haar 65-jarige leeftijd zolang hij/zij leeft> €..... excl. AOW

Uw kind<eren> ontvang<t><en> <bij 1 kind> <per kind>
vanaf uw overlijden tot <x>-jarige leeftijd
<of in het geval uw kind studeert tot <x>-jarige leeftijd> € .....

Bij uw overlijden ná uw pensioendatum

Uw partner ontvangt

<vanaf uw overlijden tot <beëindigingsmoment>> € .....

<vanaf uw overlijden tot zijn/haar 65-jarige leeftijd> € .....

<vanaf zijn/haar 65-jarige leeftijd zolang hij/zij leeft > €..... excl. AOW

Uw kind<eren> ontvang<t><en> <bij 1 kind> <per kind>
vanaf uw overlijden tot <x>-jarige leeftijd
<of in het geval uw kind studeert tot <x>-jarige leeftijd> € .....

Bij overlijden na beëindiging van uw huidige dienstverband

Bij uw overlijden vóór uw pensioendatum

Uw partner ontvangt

<vanaf uw overlijden tot <beëindigingsmoment>> € .....

<vanaf uw overlijden tot zijn/haar 65-jarige leeftijd> € .....

<vanaf zijn/haar 65-jarige leeftijd zolang hij/zij leeft > €..... excl. AOW

Uw kind<eren> ontvang<t><en> <bij 1 kind> <per kind>
vanaf uw overlijden tot <x>-jarige leeftijd
<of in het geval uw kind studeert tot <x>-jarige leeftijd> € .....

Bij uw overlijden ná uw pensioendatum

Uw partner ontvangt

<vanaf uw overlijden tot <beëindigingsmoment>> € .....

<vanaf uw overlijden tot zijn/haar 65-jarige leeftijd> € .....

<vanaf zijn/haar 65-jarige leeftijd zolang hij/zij leeft> €..... excl. AOW

Uw kind<eren> ontvang<t><en> <bij 1 kind> <per kind>
vanaf uw overlijden tot <x>-jarige leeftijd
<of in het geval uw kind studeert tot <x>-jarige leeftijd> € .....

<Voorwaardelijk pensioen voor uw partner>

[Eigen tekst pensioenuitvoerder]

Anw

Als u overlijdt, <heeft> <hebben> uw partner <en/of kinderen> mogelijk recht op een uitkering op grond van de Algemene nabestaandenwet (Anw).

Let op: alle genoemde uitkeringen zijn bruto bedragen per jaar <die in <drie>maandelijks termijnen worden uitgekeerd>. Hierover moeten dus nog premies en belasting worden betaald.

Toelichting Uniform Pensioenoverzicht

<Uitkeringsovereenkomst> <Premieovereenkomst>

Wat u moet weten over uw pensioen

Op het Uniform Pensioenoverzicht staan de bedragen die u ontvangt bij pensionering en arbeidsongeschiktheid. Hierop staan ook de bedragen die uw eventuele partner en/of kinderen krijgen als u overlijdt. Dit pensioenoverzicht ontvangt u elk jaar. Zo krijgt u snel een duidelijk inzicht in uw huidige en toekomstige pensioensituatie.

Pensioenoverzichten moeten gemakkelijk vergelijkbaar en optelbaar zijn. Daarom hebben verzekeraars en pensioenfondsen samen het Uniform Pensioenoverzicht ontwikkeld. Alle pensioenfondsen en verzekeraars gebruiken dit pensioenoverzicht. Heeft u pensioenregelingen bij verschillende pensioenfondsen of verzekeraars? Dan kunt u eenvoudig de bedragen op de verschillende pensioenoverzichten bij elkaar optellen. En die van uw eventuele partner natuurlijk.

De uitkeringen die op het pensioenoverzicht staan, zijn bruto bedragen per jaar. Dat betekent dat daarover premies en belasting betaald moeten worden. Hoeveel dat is, is afhankelijk van uw persoonlijke omstandigheden.

We adviseren u om alle pensioenoverzichten goed en bij elkaar te bewaren. Ook die van andere pensioenregelingen. Zo houdt u een helder overzicht van uw pensioen.

Welke gebeurtenissen beïnvloeden uw pensioen?

Sommige gebeurtenissen in uw leven hebben invloed op uw pensioen. Bijvoorbeeld uw arbeidsongeschiktheid en uw overlijden. Wat de invloed daarvan is, ziet u terug op het pensioenoverzicht. Maar ook trouwen, scheiden en veranderen van baan hebben gevolgen voor uw pensioen of nabestaandenpensioen. Daarover leest u meer in uw pensioenreglement. Dat kunt u bij ons opvragen <of downloaden via www.....>. Heeft u vragen? Neem dan contact op met <naam pensioenuitvoerder> <of uw verzekeringsadviseur>.

Het karakter van uw pensioenregeling

Welke pensioenregeling heeft u?

<Uw pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de vorm van een eindloonregeling. Bij een eindloonregeling ontvangt u een pensioen dat is gebaseerd op uw laatste bruto salaris.>

<Uw pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de vorm van een middelloonregeling. Bij een middelloonregeling bouwt u elk jaar pensioen op over uw bruto jaarsalaris. U ontvangt dus een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddelde salaris dat u heeft verdiend. Het gaat hierbij om het gemiddelde salaris tijdens de jaren dat u deelneemt in deze pensioenregeling.>

<Uw pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de vorm van een vastebedragenregeling. Bij deze regeling ontvangt u een vast bedrag aan pensioen, op basis van de periode die u heeft deelgenomen aan de regeling. De vastebedragenregeling houdt geen rekening met de hoogte van uw salaris.>

<Uw pensioenregeling is een premieovereenkomst. Bij deze regeling wordt elk jaar een percentage van uw pensioengrondslag als premie betaald. De premie wordt gebruikt om een vast bedrag aan pensioen te verzekeren.>

Op welke gegevens is uw pensioenoverzicht gebaseerd?

De onderstaande gegevens zijn gebruikt voor de berekening van de bedragen die op het pensioenoverzicht staan.

<Indiensttreding

Dit is de datum waarop u bij uw huidige werkgever in dienst bent gekomen.>

<Start pensioenopbouw

Dit is de datum vanaf wanneer u deelneemt aan deze pensioenregeling.>

<Deeltijdpercentage

Dit is het percentage dat u werkt in verhouding tot een volledig dienstverband. Een voorbeeld: iemand werkt halve dagen (20 uur per week) en een voltijd dienstverband is 40 uur. Dan is het deeltijdpercentage 50%.>

<Pensioengevend salaris

Dit is het deel van uw bruto jaarsalaris dat meetelt voor uw pensioenopbouw. Het pensioenreglement bepaalt welke delen van het salaris meetellen voor de pensioenopbouw en dus pensioengevend zijn.>

<Franchise

Dit is het deel van uw pensioengevend salaris waarover u geen pensioen opbouwt. U bouwt hierover geen pensioen op, omdat u vanaf uw 65ste een AOW-uitkering ontvangt van de overheid.>

<Pensioengrondslag<en>

Dit is uw pensioengevend salaris minus de franchise. >

<Opbouwpercentage<s>

Dit is het percentage van de pensioengrondslag dat u per jaar aan pensioen opbouwt.>

<Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag

Dit is een leeftijdsafhankelijk of een vast percentage van uw pensioengrondslag. In uw pensioenreglement vindt u de percentages per leeftijdscategorie.>

<Beschikbare premie

Dit is het bedrag dat uw werkgever in een jaar als premie betaalt. De premie wordt gebruikt om een vast bedrag aan pensioen te verzekeren.>

<Deelnemingsjaren

Een deelnemingsjaar is elk jaar dat u in een dienstverband pensioen heeft opgebouwd.

Op het pensioenoverzicht staat hoeveel deelnemingsjaren wij <vanaf 2005> voor u hebben geregistreerd. <Over de periode vóór 2005 is niet bijgehouden hoeveel deelnemingsjaren u heeft.>

<In deze pensioenregeling heeft u de mogelijkheid om vanaf uw 63ste een aanvullende pensioenuitkering te ontvangen. Dit geldt als u 40 jaar heeft deelgenomen aan de regeling.>

<In deze pensioenregeling heeft u geen mogelijkheid om vanaf uw 63ste een aanvullende pensioenuitkering te ontvangen. Het aantal deelnemingsjaren kan een rol gaan spelen als een eventuele nieuwe werkgever een pensioenregeling kent waarbij een deelnemer met 40 deelnemingsjaren deze mogelijkheid wel heeft.>>

Welk pensioen kunt u verwachten?

Te bereiken pensioen

Dit is het bedrag aan jaarlijks pensioen dat u ontvangt vanaf de pensioenleeftijd die op het pensioenoverzicht staat. U ontvangt dit bedrag als u tot die datum blijft werken en pensioen blijft opbouwen in uw huidige pensioenregeling. Daarbij gaan we uit van de omstandigheden die staan onder 'Op welke gegevens is uw pensioenoverzicht gebaseerd?' Uw pensioen gaat in op de <eerste> dag <van de maand> <na de maand> dat u de pensioenleeftijd bereikt.

<Komt u in aanmerking voor een voorwaardelijk pensioen (zie hierna onder **Voorwaardelijk pensioen**)? Dan is dit extra pensioen meegeteld in het te bereiken pensioen. U krijgt het voorwaardelijk pensioen alleen als u tot de pensioendatum doorwerkt bij de werkgever.>

Opgebouwd pensioen

Dit is het bedrag aan jaarlijks pensioen dat u tot < 31-12-eejj-1> <01-01-eejj> heeft opgebouwd. Stel dat uw dienstverband is beëindigd op <peildatum>, dan is dit de uitkering die u kunt verwachten als u met pensioen gaat. Blijft u werken in uw huidige dienstverband, dan gaat de opbouw van uw pensioen in deze regeling gewoon door. Uw pensioen gaat in op de eerste dag <van de maand> <na de maand> dat u de pensioenleeftijd bereikt.

<Alleenstaandenpensioen

Dit is het bedrag dat u ontvangt als aanvulling op uw te bereiken of opgebouwd pensioen. U ontvangt dit bedrag als u op <uw pensioendatum> <xx-jarige leeftijd> geen partner heeft. <Krijgt u na <de pensioendatum> <deze leeftijd> alsnog een partner? Dan vervalt deze aanvullende pensioenuitkering.>

<Voorwaardelijk pensioen*

<Volgens uw pensioenregeling ontvangt u extra pensioen over dienstjaren uit het verleden. Over deze dienstjaren heeft u namelijk minder pensioen opgebouwd dan mogelijk is volgens de fiscale regelgeving. Dit extra pensioen is meegeteld bij het te bereiken pensioen. Deze extra pensioenaanspraken bouwt u geleidelijk op in de komende jaren tot <datum> <leeftijd>. Om het volledige extra pensioen te ontvangen moet u wel in dienst blijven tot <datum pensionering>. Als uw dienstverband met uw huidige werkgever eindigt voor deze datum, heeft u recht op het extra pensioen dat op dat moment voor u is opgebouwd. Gaat u eerder met pensioen dan op <pensioendatum> zoals genoemd in het pensioenreglement? Dan ontvangt u het volledige extra pensioen, zoals dat is vermeld op het pensioenoverzicht.

Het deel dat u al heeft opgebouwd, vindt u op het pensioenoverzicht. Dit is meegeteld in het bedrag aan opgebouwd pensioen.

Is er nog geen toegezegd pensioen ingekocht en gefinancierd over de afgelopen jaren als uw deelname aan de pensioenregeling eindigt? Dan heeft u dus ook geen recht op dit deel van uw toezegging.

Heeft uw werkgever eenmaal toegezegd dat hij aanspraken over het verleden inkoopt, dan kan hij dit niet meer intrekken of wijzigen.>

<Volgens uw pensioenregeling ontvangt u extra pensioen over dienstjaren uit het verleden. Over deze dienstjaren heeft u namelijk minder pensioen opgebouwd dan mogelijk is volgens de fiscale

---

* Verplichte tekst uit Besluit sociaal akkoord 2004: *Het pensioen dat voor u zal worden ingekocht omdat u in het verleden gedurende uw dienstbetrekking(en) een of meer perioden hebt gehad waarin minder pensioen is opgebouwd dan op grond van de fiscale regelgeving mogelijk is, wordt pas opgebouwd op het moment dat en voor zover de toegezegde aanspraken zijn gefinancierd. Wanneer uw deelname aan de pensioenregeling eindigt voordat deze aanspraken (volledig) zijn gefinancierd, heeft u alleen recht op het op dat moment gefinancierde en opgebouwde deel van deze pensioenaanspraken. Indien bij beëindiging van de deelname aan de pensioenregeling nog geen toegezegd pensioen over verstreken dienstjaren voor u is ingekocht en opgebouwd, heeft u dus ook geen recht op dit deel van uw toezegging. Als aan u is toegezegd dat pensioenaanspraken over verstreken dienstjaren worden ingekocht, dan moeten deze uiterlijk binnen vijftien jaren nadat de toezegging is gedaan, zijn gefinancierd. Wanneer u binnen die vijftien jaar met pensioen zou gaan, moeten de in te kopen pensioenaanspraken al eerder zijn gefinancierd, namelijk uiterlijk op het moment van uw pensionering. Een eenmaal gedane toezegging tot inkoop van aanspraken over het verleden kan in beginsel niet worden ingetrokken of gewijzigd.*

regelgeving. Dit extra pensioen is meegeteld bij het te bereiken pensioen. Deze extra pensioenaanspraken zijn nog niet voor u opgebouwd. Om dit extra pensioen te ontvangen, moet u tijdens die periode blijven deelnemen aan deze pensioenregeling. Eindigt uw deelname voor deze tijd? Dan heeft u geen recht op dit extra pensioen. Gaat u eerder met pensioen? Dan moeten de pensioenaanspraken al eerder zijn opgebouwd. Namelijk uiterlijk op het moment dat u met pensioen gaat.

Heeft uw werkgever eenmaal toegezegd dat hij aanspraken over het verleden inkoopt, dan kan hij dit niet meer intrekken of wijzigen.>

[Eigen tekst pensioenuitvoerder bij afwijkende financiering.]>

[Eigen tekst pensioenuitvoerder CDC-regeling]

<Aanvullende regelingen

U bouwt ook pensioen op in een <excedentenregeling> <bijspaarregeling> <vrijwillige regeling> <...> bij uw werkgever. Van deze regeling ontvangt u een apart pensioenoverzicht.>

[Desgewenst eigen tekst pensioenuitvoerder over het wel/niet verwerken van een eventuele waardeoverdracht.]

AOW

Vanaf uw 65ste ontvangt u van de overheid een AOW-uitkering. Deze uitkering kunt u beschouwen als een basisinkomen. De hoogte van deze uitkering hangt af van uw persoonlijke omstandigheden. Heeft u tussen uw 15^e en 65^e in het buitenland gewoond? Dan is het mogelijk dat u minder AOW ontvangt. De hoogte van deze uitkering hangt namelijk af van het aantal jaren dat u in Nederland heeft gewoond of gewerkt. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) regelt de AOW namens de overheid. Kijk voor meer informatie op www.svb.nl/aow.

Bij overlijden

Bij uw overlijden <heeft uw partner> <hebben uw <partner en> kinderen> <geen> recht op een uitkering. <Dit is het nabestaandenpensioen.>

[Verplichte eigen tekst pensioenuitvoerder opnemen waarin definitie partner, aanmeldingsvereiste van partners en/of kinderen en de voorwaarden voor uitkering aan de kinderen worden omschreven conform het onderliggende pensioenreglement.]

< Uw partner <en kinderen> <krijgt> <krijgen> alleen een uitkering als u nog in dienst bent bij uw werkgever wanneer u overlijdt. Gaat u uit dienst? Dan kunt u ervoor kiezen om een deel van uw ouderdomspensioen om te zetten in een uitkering bij uw overlijden voor uw partner en/of kind(eren).>

<Er is een bedrag gereserveerd voor een uitkering bij uw overlijden. Uw partner <en kinderen> <heeft> <hebben> recht op een uitkering. Ook als u niet meer in dienst bent bij uw werkgever wanneer u overlijdt.>

[Eigen tekst pensioenuitvoerder, waarin wordt ingegaan op de situatie vóór en ná pensionering en de situatie wel/niet werkzaam in huidige baan. Desgewenst ook toelichting op onbepaald partnersysteem en specifieke vormen van wezenpensioen.]

<Voorwaardelijk pensioen voor uw partner>

[Eigen tekst pensioenuitvoerder die aansluit op tekst voorwaardelijk pensioen voor deelnemer.]

Anw

Bij uw overlijden hebben uw partner en/of kinderen mogelijk recht op een wettelijke uitkering van de overheid. Dat is geregeld via de Algemene nabestaandenwet (Anw). Uw achterblijvende partner kan in aanmerking komen voor een Anw-uitkering als hij of zij:

- jonger is dan 65 jaar en;
- is geboren voor 1950 of;
- een kind jonger dan 18 jaar heeft of;
- voor ten minste 45% arbeidsongeschikt is.

De hoogte van de Anw-uitkering voor uw partner hangt af van het inkomen van uw partner. De Anw-uitkering voor uw kinderen staat los van het inkomen van uw partner.

Uw partner moet deze uitkering aanvragen bij de Sociale Verzekeringsbank. Deze instantie regelt de Anw namens de overheid. Kijk voor meer informatie op www.svb.nl/anw.

Bij arbeidsongeschiktheid

Bent u langer dan twee jaar ziek (wettelijk 104 weken) en voor meer dan 35% arbeidsongeschikt verklaard? Dan komt u in aanmerking voor een uitkering bij arbeidsongeschiktheid. U ontvangt deze uitkering van het UWV namens de overheid op grond van de Wet Werk en inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA). De hoogte van deze uitkering hangt af van uw percentage arbeidsongeschiktheid en uw inkomen voordat u arbeidsongeschikt werd.

<Naast deze uitkering en uw eventuele salaris, ontvangt u van ons een aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkering. De dekking van het arbeidsongeschiktheidspensioen eindigt wanneer u niet meer in dienst bent bij uw werkgever. Eindigt uw dienstbetrekking terwijl u al een uitkering van ons ontvangt (dus als u arbeidsongeschikt bent), dan loopt uw uitkering gewoon door.>

<U bent bij ons niet aanvullend verzekerd voor arbeidsongeschiktheid.>

[Eigen verplichte tekst pensioenuitvoerder over wat er gebeurt bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Desgewenst tekst opnemen over het niet van toepassing zijn van WIA voor een DGA.]

Keuzemogelijkheden

[Eigen tekst pensioenuitvoerder]

Hoe houdt uw pensioen zijn waarde?

Indexatie of toeslagverlening is de verhoging van uw pensioen in verband met <gestegen prijzen> <gestegen lonen> <maatschappijwinstdeling> <de stijging van uw salaris> <de gemiddelde salarisstijging>. Zo behoudt uw pensioen in de toekomst zijn waarde.

[Eigen tekst pensioenuitvoerder]

Wat is uw pensioenaangroei?

Factor A

Wilt u weten hoeveel fiscale ruimte u heeft om uw pensioen aan te kunnen vullen met lijfrentes? Dan heeft u het bedrag van de jaarlijkse pensioenaangroei, de factor A, nodig. Het bedrag op het pensioenoverzicht heeft u nodig voor uw belastingaangifte over het jaar <jaartal>. Wilt u een berekening maken? Gebruikt u dan het Rekenprogramma Lijfrente van de Belastingdienst. Dat vindt u op www.belastingdienst.nl. Uw financieel adviseur kan u hierbij ook helpen.

Welke maatregelen heeft de toezichthouder genomen? <Optioneel>

<Uw pensioenfonds heeft een te lage dekkingsgraad. Daarom heeft uw pensioenfonds een herstelplan voor de korte termijn opgesteld.>

<<De Nederlandsche Bank> <De Autoriteit Financiële Markten> heeft een aanwijzing gegeven.>

<De Nederlandsche Bank heeft een bewindvoerder aangesteld.>

[Eigen tekst pensioenuitvoerder]

Heeft u nog vragen?

[Eigen tekst pensioenuitvoerder]